

Lege et fide  
Ünnepi tanulmányok Szabó Imre 65. születésnapjára



A handwritten signature in black ink, appearing to be 'Imre Szabó', written in a cursive style.

Készült a Szegedi Tudományegyetem  
Állam- és Jogtudományi Kara  
Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszékén.

Tanszékvezető:  
Szabó Imre  
egyetemi tanár

***LEGE ET FIDE***

***Ünnepi tanulmányok  
Szabó Imre 65. születésnapjára***

Szerkesztette:  
*Gellén Klára – Görög Márta*

Iurisperitus Kiadó  
Szeged, 2016

## A Pólay Elemér Alapítvány Könyvtára

Sorozatszerkesztő:

*Balogh Elemér*  
egyetemi tanár

- © *Bakos-Kovács Kitti*, 2016
- © *Balogh Elemér*, 2016
- © *Barta Judit*, 2016
- © *Barzó Tímea*, 2016
- © *Blazovich László*, 2016
- © *Bodzási Balázs*, 2016
- © *Csehi Zoltán*, 2016
- © *Cserba Lajos*, 2016
- © *Csécsy György*, 2016
- © *Fantoly Zsanett*, 2016
- © *Farkas Csaba*, 2016
- © *Fábián Ferenc*, 2016
- © *Gál Andor*, 2016
- © *Gellén Klára*, 2016
- © *Gombos Katalin*, 2016
- © *Görög Márta*, 2016
- © *Hajdú József*, 2016
- © *Harsági Viktória*, 2016
- © *Hegedűs Andrea*, 2016
- © *Heka László*, 2016
- © *Herczeg Agnes*, 2016
- © *Herédi Erika*, 2016
- © *Homoki-Nagy Mária*, 2016
- © *Jakab Éva*, 2016
- © *Juhász Zsuzsanna*, 2016
- © *Kaprinay Zsófia*, 2016
- © *Karsai Krisztina*, 2016
- © *Katona Tamás*, 2016
- © *Katonáné Pehr Erika*, 2016
- © *Kecskés László*, 2016
- © *Király Lilla*, 2016
- © *Kiss Barnabás*, 2016
- © *Kovács László*, 2016
- © *Köblös Adél*, 2016
- © *Martonyi János*, 2016
- © *Máthé Gábor*, 2016
- © *Menyhárd Attila*, 2016
- © *Mezei Péter*, 2016
- © *Mezey Barna*, 2016
- © *Molnár Judit*, 2016
- © *Nagy Adrienn*, 2016
- © *Nagy Andrea*, 2016
- © *Nagy Ferenc*, 2016
- © *Németh János*, 2016
- © *Nochta Tibor*, 2016
- © *Papp Tekla*, 2016
- © *Pákozdi Zita*, 2016
- © *Pázmándi Kinga*, 2016
- © *Pokol Béla*, 2016
- © *Pribula László*, 2016
- © *Prugberger Tamás*, 2016
- © *Révész Béla*, 2016
- © *Ruszoly József*, 2016
- © *Sándor István*, 2016
- © *Sárközy Tamás*, 2016
- © *Stipta István*, 2016
- © *Szalma József*, 2016
- © *Szondi Ildikó*, 2016
- © *Takács Albert*, 2016
- © *Telegdy Gergely*, 2016
- © *Tóthné Fábián Eszter*, 2016
- © *Török Gábor*, 2016
- © *Trócsányi László*, 2016
- © *Udvary Sándor*, 2016
- © *Varga Imre*, 2016
- © *Varga Norbert*, 2016
- © *Vékás Lajos*, 2016
- © *Vízkeleti Edit*, 2016
- © *Wopera Zsuzsa*, 2016
- © *Zakar András*, 2016
- © *Zvolenszki Anikó*, 2016

Felelős kiadó:

Balogh Elemér dékán, a Pólay Elemér Alapítvány kuratóriumának elnöke

Készült a Generál Nyomda Kft.-ben

Felelős vezető: Hunya Ágnes

ISSN 1786-352X

ISBN 978-615-5411-44-1

## TARTALOM

Előszó	
Balogh Elemér: Előszó, avagy a perjog dicsérete .....	9
Bakos Kovács Kitti: Keresztútjában – a gazdaság jogi kihívásai a babahordozó eszközök példáján keresztül .....	18
Barta Judit: A teljesítésigazolási szakértői szerv és a szakvéleményére alapított kiemelt jelentőségű per a hatályos Pp.-ben és a tervezetben .....	29
Barzó Tímea: A nem vagyoni sérelem szankcionálásának fejlődési tendenciái .....	38
Blazovich László: A középkori német városok hierarchikus rendje .....	50
Bodzás Balázs: A gazdasági fejlődés, illetve a gazdasági válságok hatása a dologi hitelbiztosítékok hazai szabályozására .....	60
Csécsy György: A magyar védjegyjog fejlődése a kezdetektől 1948-ig .....	81
Csehi Zoltán: Egyesületi jogviták és választottbíráskodás .....	91
Cserba Lajos – Nagy Andrea: Észrevételek a polgári perrendtartásról szóló törvény tervezetnek a bizonyításról, ezen belül a szakértői bizonyításról szóló negyedik részéhez, illetve egyes fejezeteihez .....	104
Fábián Ferenc: A törvényes öröklés néhány kérdéséről .....	110
Fantoly, Zsannett: The Procedural Rules and their Practical Adaptation of the Crimes Connected to the Temporary Border Fences .....	120
Farkas Csaba: Anomália és bizonytalanság a kft. alapítás témaköréből .....	127
Gál Andor – Szomora Zsolt: A képmáshoz való jog fragmentáris büntetőjogi védelme .....	133
Gellén Klára: Fogyasztóvédelmi magánjog az egyes szerződések körében .....	145
Gombos Katalin: A perújítás újraszabályozásának kérdései európai jogi, alapjogi összefüggésben – adalékok a polgári perrendtartás rekodifikációjához .....	156
Görög Márta: A képmásról készített felvétel bizonyítási eszközként való felhasználása ...	167
Hajdú József: Az EU közszolgálati törvényszék fejlődésének dinamikája .....	173
Harsági Viktória: Gondolatok a kollektív igényérvényesítés kérdéséhez .....	185
Hegedűs Andrea: Az anyai jogállás és annak lehetséges problémái .....	195
Heka László: Az új horvát családjogi törvény körüli vita, különös tekintettel a szülői felügyeleti jogra és a gyermekvédelemre .....	207
Herczeg Ágnes: A közbeszerzési eljárás előkészítésének jelentősége, avagy milyen buktatókat rejthet egy nem megfelelően előkészített eljárás? .....	219
Herédi Erika: A közigazgatási kontroll útvesztői .....	228
Homoki-Nagy Mária: Megjegyzések a polgári peres eljárás 19. századi történetéhez	236
Jakab Éva: Jogi pluralizmus és bírói jog a provinciákban .....	247
Juhász, Zsuzsanna: Benefits of Prison Art Programs .....	257
Juhászné Zvolenszki Anikó: A Pp. I. fejezetének múltja, jelene, jövője, avagy a törvény célja és alapelvei a kodifikációk tükrében .....	262
Kaprinay Zsófia: Ex lex állapot az egyesület változásbejegyzési eljárásával összefüggésben .....	274
Karsai Krisztina: Kettőn áll-e a vásár? – a megtévesztő jellegű kriminális magatartások egyes dogmatikai kérdéseiről .....	280
Katona Tamás – Katonáné Pehr Erika: A gyermekvédelem társadalmpolitikai és jogi összefüggései .....	287

Kecskés László: A választottbíráskodással kapcsolatos eljárási jogi gondolatok és intézmények fejlődése Magyarországon 1868-ig .....	304
Király Lilla: Hálapénz a magyar egészségügyben .....	318
Kiss Barnabás: Az alapjogok korlátozhatóságának egyes kérdései különleges jogrend idején .....	330
Kovács László Imre: Töredékszavazat-számítás az új parlamenti választási rendszerben .....	336
Köblös Adél: A közvetlenség elve a polgári perben .....	347
Martonyi János: Szuverenitás a nemzetközi kapcsolatokban .....	357
Máthé Gábor: A polgári kori igazságügy, költségvetési kérdés .....	367
Menyhárd Attila: Büntető elemek a polgári jogban .....	373
Mezei, Péter: The Theory of Functional Equivalence and Digital Exhaustion – An Almost Concurring Opinion to the Usedsoft v. Oracle Decision .....	387
Mezey Barna: A perjogi kodifikációk hosszú százada a magyar jogtörténetben .....	401
Molnár Judit: Egy kiállítás margójára, avagy a magyar zsidó vészorkorszak historiográfiájáról, az emlékezésről nem csak holokauszt évfordulón .....	410
Nagy Adrienn: Változások a költségkezdmények szabályozásában a polgári perrendtartásról szóló törvény tervezete alapján .....	422
Nagy Ferenc: A büntetőjogi bűnösségről és az akaratszabadság problémájáról .....	430
Németh János: Sikertelen kísérletek a XX. század második felében egy új magyar polgári perrendtartás kodifikálására .....	442
Nochta Tibor: Az egyetemleges helytállási kötelezettség és felelősség magánjogi természetéről .....	448
Pákozdi Zita: A keresetlevél kellékei, különösen az érvényesíteni kívánt jog megjelölésének a kérdései az új Pp. kodifikációs folyamataiban .....	455
Papp Tekla: Rövid értékelés a támogatási szerződésről .....	462
Pázmándi Kinga: Absztrakt normaértelmezésen 'innen és túl' – a vagyonelev érvényesülése a kft. modellszabályaiban .....	469
Pokol, Béla: Die Mehrschichtigkeit des Rechts: die Sinnschichten des Rechts .....	482
Pribula László: Pillanatkép: két új különleges személyiségi jogi per alakuló bírósági gyakorlata .....	497
Prugberger Tamás: Reformelgondolások a munkaügyi, a közszolgálati és a társadalombiztosítási jogviszonyból eredő jogviták bírósági elbírálásának szervezeti és eljárásjogi szabályozásánál .....	508
Révész Béla: A politikai hatalom jogásképe az ötvenes években .....	513
Ruszoly József: A választási bíráskodás a királyi curián (1899: XV. tc.), különös tekintettel a perjogi alapelvekre .....	524
Sándor István: Adalékok a sikerdíj jogi megítéléséhez .....	531
Sárközy Tamás: Gondolatok a jogállamiság és a kormányzás kapcsolatáról .....	541
Stipta István: Tudományos viták a hazai pénzügyi közigazgatási bíráskodásról 1870 és 1883 között .....	555
Szalma József: A rendelkezési elv az európai és a magyar polgári peres eljárásban .....	562
Szondi Ildikó: Bérhelyzetünkről, területi összehasonlításban .....	573
Takács Albert: Az Alkotmány fogalmának előzményei az európai politikai és jogi gondolkodásban .....	584
Telegdy Gergely: Tapasztalatok a munkaügyi tárgyaláson tartandó kötelező egyeztetésről .....	601
Tóthné Fábíán Eszter: A háztartási vagyontársaság legfontosabb jellemzői az új Polgári Törvénykönyvben (2013. évi V. törvény) .....	614

Török Gábor: Rövid kalandozás az anyagi és eljárásjog határmezsgyéin.....	628
Trócsányi László: Közjog és magánjog összefonódása a jogalkotásban .....	634
Udvary Sándor: Vehere necesse est – az önvezető gépjárművekhez kapcsolódó jogi kérdések körvonalazása.....	644
Varga Imre: Gondnoksági perek a gyakorlatban.....	654
Varga, Norbert: The Procedure and Operation of the Cartel Court .....	660
Vékás Lajos: A szerzői jogvédelem kialakulásának kezdetei .....	670
Vízkeleti Edit: A szerződésszegésért fennálló felelősség megváltozott kimentési rendszere .....	676
Wopera Zsuzsa: A házasság érvénytelenítése iránti perek az uniós joggyakorlatban ....	686
Zakar András: A közjegyzői pálya sajátosságai.....	695

# A KÉPMÁSHOZ VALÓ JOG FRAGMENTÁRIS BÜNTETŐJOGI VÉDELME

*Gál Andor*  
tanársegéd

*Szomora Zsolt*  
egyetemi docens

*Szegedi Tudományegyetem*

Ha büntetőjogászok, Szabó Imre professzor úr tiszteletére, tanulmány írásába vágják a fejszéküket, kézenfekvő, hogy polgári jogi kötődésű témakört igyekeznek választani. Az individuális jogi tárgyak iránt különösen fogékony büntetőjogász számára pedig tálcán kínálja magát a személyiségi jogok köre, a Btk. XXII. fejezete. A képmáshoz való jog büntetőjogi védelme ugyanakkor kakukktojásnak számít a szóba jöhető témák között. Két okból is: a büntetőkódex nem túl mélyreható vizsgálatával is kideríthető, hogy valójában nem létezik olyan bűncselekményi tényállás, amely – elsődleges jogi tárgyként – a képmáshoz való jogot részesítené védelemben; másrészt a szakirodalmat böngészve nem is bukkanunk olyan írásra, amely a képmáshoz való jog büntetőjogi relevanciájával foglalkozna.

A téma iránti érdeklődésünket az utóbbi időszak egy jogalkalmazási, majd jogalkotási fejleménye keltette fel. Egyrészt a Kúria EBH 2013. B. 21. szám alatt közzétett elvi döntése, amely rágalmozásként minősítette a sértettől készült fotóknak mások részére történő továbbítását. Másrészt a 2013. évi CLXXVIII. törvény, amely az új Büntető Törvénykönyv első módosításai között iktatta be a becsület csorbítására alkalmas hamis hangvagy képfelvétel készítése, továbbá ilyen képfelvétel nyilvánosságra hozatala elnevezésű bűncselekményeket (Btk. 226/A-B. §).

Mindkét újdonság felvet olyan kérdéseket, amelyek miatt érdemes rendszerezett szemlélettel foglalkozni a képmáshoz való jog büntetőjogi vonatkozásaival. Rövid tanulmányunkban először általában szólunk a személyiségi jogok büntetőjogi védelmének legfontosabb jellemezőiről, majd részletesen elemezzük a Btk. 226/A-B. §-okban foglalt új bűncselekményi tényállásokat. Rendszerbe foglaljuk a képmáshoz való jog büntetőjogi védelmét ellátó törvényi tényállásokat, végezetül pedig megvizsgáljuk, élhet-e jogos védelemmel az, akinek a képmáshoz fűződő jogát sértik.

## **1. A személyiségi jogok mint büntetőjogi jogi tárgyak**

A személyiségi jogok általános védelmét deklarálja a Ptk. 2:42. §-a, majd a személyiségi jogok körét exemplifikatív felsorolással adja meg (Ptk. 2:43. §), és megsértésük esete szankció megállapítását teszi lehetővé (Ptk. 2:51-2:54. §). Kiemelendő, hogy bár az általános személyiségi jog (és így valamennyi nevesített részjogosultság is) az – Alaptörvény II. cikke által sérthetetlenként elismert – emberi méltósághoz való jogból vezethető le, *a büntetőjog az általános személyiségi jogot nem részesíti védelemben, hanem csak*



egyes, nevesített jogokat véd.<sup>1</sup> Így a büntetőjogi jogi tárgyak körébe is tartozik az élet, a testi épség és az egészség [2:43. § a) pont],<sup>2</sup> a személyes szabadság,<sup>3</sup> a magánélet és a magánlakás [2:43. § b) pont]<sup>4</sup> oltalmazásán túl a magántitokhoz és személyes adatok védelméhez fűződő jog [2:43. § f) pont],<sup>5</sup> vagy a becsülethez való jog [2:43. § d) pont] is. Kérdéses a képmáshoz és hangfelvételhez való jog [2:43. § g) pont] büntetőjogi jogtárgyi jellege, a következőkben e témakörrel foglalkozunk.

## 2. A becsület csorbítására alkalmas hamis hang- vagy képfelvétel készítése, nyilvánosságra hozatala (Btk. 226/A-B. §)

Ha a képmáshoz való jog büntetőjogi védelmét kívánjuk vizsgálni, elnevezésük alapján logikusnak tűnik először ezt a két bűncselekményt elemezni. Tekintettel arra, hogy új, a magyar büntetőjogban előzmény nélküli törvényi tényállásokról van szó, részletesen elemezzük őket.

### 2.1. A becsület csorbítására alkalmas hamis hang- vagy képfelvétel nyilvánosságra hozatala<sup>6</sup>

#### 2.1.1. Jogi tárgy

A bűncselekmény jogi tárgya a rágalmozás jogi tárgyával azonos: az ember társadalmi megbecsülése és emberi méltósága.<sup>7</sup> Kiemelendő, hogy – a törvény téves jogalkotói indoklásával ellentétben<sup>8</sup> – a bűncselekmény nem komplex jogi tárgyú, további jogi tárgya nincs. A jogalkotói indoklásban írt „bizonyítékhamisítás”, a választások tisztaságába és a demokratikus intézmények működésébe vetett bizalom e bűncselekményi tényállás által *nem védett* jogi tárgyak.<sup>9</sup> A törvényi tényállás szövegezése e jogi tárgyakkal semmilyen korrelációt nem mutat, s így egyúttal kiváló példaként szolgál annak igazolására, hogy a

<sup>1</sup> A polgári joggal szemben, a büntetőjogra irányadó *nullum crimen sine lege* elvnek csak a tipizált személyiségvédelmi tényállások tudnak eleget tenni, büntetőjogi generálklauzula nem létezhet. Részletesen lásd: SZOMORA Zsolt: *Alkotmány és anyagi büntetőjog. A büntetőjog-alkalmazás alkotmányosságának egyes kérdései*. Pólay Elemér Alapítvány Könyvtára, Szeged, 2015. 57-58.

<sup>2</sup> Btk. XVI. Fejezet.

<sup>3</sup> Btk. XIX. Fejezet.

<sup>4</sup> Zaklatás (Btk. 222. §), tiltott adatszerzés (Btk. 422. §).

<sup>5</sup> Magántitok megsértése (Btk. 223. §), levéltitok megsértése (Btk. 224. §), személyes adattal visszaélés (Btk. 219. §).

<sup>6</sup> Btk. 226/B. § (1) Aki abból a célból, hogy más vagy mások becsületét csorbítsa, hamis, hamisított vagy valótlan tartalmú hang- vagy képfelvételt hozzáférhetővé tesz, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. (Ez a bűncselekmény alapesete. A minősített esetekre e tanulmányban nem térünk ki.)

<sup>7</sup> A rágalmozás jogi tárgyához lásd pl. HORVÁTH Tibor: *A személy elleni bűntettek*. In: Halász Sándor (szerk.): *A büntető törvénykönyv kommentárja*. II. kötet, KJK, Budapest, 1968. 1303.; KÓNYA István: *Az emberi méltóság és egyes alapvető jogok elleni bűncselekmények*. In: Kónya István (szerk.): *Magyar büntetőjog*. Kommentár a gyakorlat számára. Hvgorac, Budapest, 2013. 868.; VIDA Mihály: *Az emberi méltóság és egyes alapvető jogok elleni bűncselekmények*. In: Karsai–Szomora–Vida: *Anyagi büntetőjog*. Különös rész I. Iurisperitus, Szeged, 2013. 200. és 210.; KIS Norbert – HOLLÁN Miklós: *Büntetőjog II. Az anyagi büntetőjog különös része*. Dialog Campus, Budapest–Pécs 107. és 111.

<sup>8</sup> A törvényjavaslat indoklása szerint: „[2013] október 21-én robbant ki a bizonyítékhamisítási botrány. Bizonyíték hamisítása alkalmas a választások tisztaságának megkérdőjelezésére. A demokratikus intézmények védelme azt indokolja, hogy a Büntető Törvénykönyvben külön tényállás és szigorúbb büntetési tételek szankcionálják a bizonyítékhamisítás esetét.”

<sup>9</sup> Ellentétesen BÉKÉS Ádám: *226/A-B. §*. In: Polt Péter (szerk.): *A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény nagykommentárja*. Opten, Budapest, 2016. 705.

jogalkotói indokolásra hivatkozó szubjektív teleologikus értelmezés (azaz a jogalkotó vélelmezett akarátának figyelembe vétele) helyett az *objektív teleologikus értelmezésre* (azaz a *norma szövegéből* objektíve következő ratio legis figyelembe vételére) kell törekedni.<sup>10</sup> A hamis bizonyítékok hatósági eljárásban való felhasználását más, igazságszolgáltatás elleni bűncselekmények büntetik, amelyekről a halmazati kérdések körében szólnunk.

### 2.1.2. Tényállási elemek

A bűncselekmény *elkövetési tárgya* a hamis, hamisított vagy valótlan tartalmú hang- vagy képfelvétel. Mindkét felvételtípus bármilyen analóg vagy digitális technikával létrehozható, a törvény nem határozza meg a felvétel készítésének módját. A felvétel szóból ugyanakkor egyértelműen következik, hogy rajz vagy festmény nem lehet tényállásszerű elkövetési tárgy (még akkor sem, ha egyébként becsületcsorbításai célzattal készül). A felvétel tartalma a valóságnak nem megfelelő: a hamisság, hamisítottság és a valótlan tartalmúság az okiratos bűncselekményekhez hasonlóan értelmezhető, azzal, hogy a hamisság és valótlan tartalmúság között nem tehető olyan egyértelmű különbség, mint például a közokirat-hamisítás esetén (Btk. 342. §). A hamis vagy valótlan tartalmú felvétel eredeti, valódi formájában nem létezett, hanem kifejezetten a valóságnak nem megfelelő tartalommal hozták létre (pl. színlelt szituáció rögzítése). A hamisított felvétel ellenben korábban létezett valódiként, de azt később manipulálták, s ezáltal már nem a valóságot tükrözi (pl. képek vágásával, valódi hangfelvétel vágásával, a kontextusának megváltoztatásával). A rágalmazással ellentétben a törvény nem határozza meg tényállási elemként a felvétel becsület csorbítására való alkalmasságát. Ennek ellenére – a bűncselekmény célzatából levezethetően – a felvételnek *implicita a becsület csorbítására alkalmasnak* kell lennie.

A felvételek tényállásba foglalt hamisságára tekintettel a *valóság bizonyítása fogalmilag kizárt*. Ez annak ellenére így van, hogy a jogalkotó a Btk. 226/A-B. §-oknak a Btk. -ba iktatásakor elmulasztotta egyúttal módosítani a valóság bizonyítására vonatkozó Btk. -beli előírást (229. §). A rendszertani és a nyelvtani értelmezés szerint a valóság bizonyításának e két új bűncselekmény esetén is helye lehet, s e két értelmezést a csekély nyomatékkal bíró történeti értelmezés nem képes lerontani. Mivel azonban a felvétel hamissága az említett két bűncselekménynél tényállási elem, így a valóság bizonyítása valójában fogalmilag kizárt. A felvétel hamisságát – a közzéadás eljárásra tekintettel – a közzéadónak kell bizonyítania. Az ellentmondás azonban nem feloldható: egyrészt a közzéadó bizonyítási terhét a tényállásszerűség szintjén megalapozó Btk. 226/A-B. §-ok, másrészt a vádlott bizonyítási terhét a büntethetőség kizárására megalapozó Btk. 229. § állnak egymással szemben. Az ellentmondás feloldhatatlan, ezért – véleményünk szerint – alkotmányellenességhez vezet.

A bűncselekménynek passzív alanya nincs, a felvételen szereplők nem tekinthetők passzív alanyak. A bűncselekmény sértettjéhez lásd alább a tényállási célzathoz írtakat.

Az *elkövetési magatartás* a felvétel hozzáférhetővé tétele, olyan aktív magatartás, amely következtében a felvétel más számára megismerhetővé válik. Ez egy olyan objektív helyzet, amelyben adott a lehetőség arra, hogy a kép- vagy hangfelvétel tartalma másnak a tudomására jusson, a tényleges megismerésnek ugyanakkor nem kell bekövetkeznie. A rágalmazás tényállásával ellentétben a törvény szövege nem különíti el egyértelműen a felvétel megismerőjét a felvételen szereplőktől és a bűncselekmény sértettjétől; teleologikus értelmezéssel ugyanakkor levezethető, hogy a hozzáférhetővé tétel akkor tényállásszerű, ha annak következtében a bűncselekmény sértettjétől *különböző személy* számára

<sup>10</sup> A teleologikus értelmezés e két fajtájához lásd JAKAB András: Bírói jogértelmezés az Alaptörvény tükrében. *Jogesetek Magyarázata (JeMa)* 2011/4. 86–91.

válí a felvétel megismerhetővé. Ha egy ilyen felvételt kizárólag a sértett számára tesznek hozzáférhetővé, akkor – álláspontunk szerint – becsületsértés szabálysértése, vagy a Btk. 227. § (1) bekezdés *a*) pontjában írt valamely feltétel fennállása esetén becsületsértés vétsége valósul meg. Ez egyrészt a rendszertani értelmezésből (e bűncselekmény a rágalmazás tényállásából lett kiemelve), másrészt pedig a teleologikus értelmezésből (a társadalmi megbecsülést nem, csak a méltóságot sérti, ha felvételt kizárólag a sértett ismerheti meg) következik.

A bűncselekmény immateriális jellegű, eredménye nincs.

Az elkövetés csak *szándékos* lehet, a *célzatra* tekintettel egyenes szándékot feltételez. Az elkövető szándékának át kell fognia a felvétel hamisságát, hamisítottságát; az e körülményben való tévedés (Btk. 20. §) releváns. Azonban ha a felvétel hamis, de az elkövető azt tévesen hamisítottnak véli, e részletkérdésben való tévedése a bűnösség kizárását már nem alapozza meg. A bűncselekmény *célzatát* jelenti más vagy mások becsületének csorbítása. E körülmény tehát már nem az elkövetési tárgy, a felvétel tulajdonsága, hanem az elkövető célzata. Ennek helyes értelmezése ugyanakkor kötődik a felvétel becsületszorbításra való alkalmasságához: a becsületszorbító jelleget a rágalmazásnál (Btk. 226. §) irányadó *objektív mérce* szerint kell megítélni, és a tettes tudatának az ilyen értelemben vett becsületszorbításra kell kiterjednie, azt kell kívánnia. Ha a tettes úgy véli, hogy a felvétel alkalmas a becsület csorbítására, az azonban valójában arra nem alkalmas, akkor célzat hiányában a bűncselekmény nem valósul meg (pl. egy hajadon lányról olyan hamis felvételt tesz közzé, amely azt a látszatot kelti, hogy a lány egy lenge nyári ruhában egy férfivel csókolózik a parkban). Ezzel az értelmezéssel kerülhető el, hogy kizárólag a tettes szubjektív elképzelése – jogtárgysérelem hiányában – büntetőjogi felelősséget alapozzon meg.

A bűncselekmény *sértettje* – de nem passzív alanya – a tettestől különböző személy, aki becsületének csorbítására a tettes a hamis felvétel hozzáférhetővé tételével törekszik. A sértettnek ugyanakkor nem kell a felvételen szerepelnie, amennyiben a felvételen személy(ek) látható(k), hallható(k), az(ok) a sértettől különböző(k) is lehet(nek). A felvételen tehát nem kell a sértettet ábrázolnia, a felvételen látható, hallható tények, körülmények, a felvétel kontextusa egészében kell, hogy a sértetre vonatkozzon, és a becsületének csorbítására alkalmas legyen.

### 2.1.3. Stádiumok és elkövetők

A bűncselekmény stádiumai a hozzáférhetővé tétel helyes értelmezésével határozhatók meg. A *befejezettség* azt feltételezi, hogy létrejött az az objektív helyzet, hogy a felvételt más személy megismerheti. Így például a hamis felvételenek egy fájlmegosztóra való feltöltése vagy e-mailben, hagyományos postai úton való elküldése befejezettséget alapít akkor is, ha a címzett még nem töltötte le a fájlt, vagy nem nyitotta fel a küldeményt. A bűncselekmény egészen addig *be nem végzett*, amíg a felvétel hozzáférhető. A hozzáférhetővé tétel megkezdése a megismerés tényleges lehetőségének létrejöttéig *kísérlet* lehet, gyakorlati jelentősége ennek azonban nincs. A bűncselekmény *sui generis előkészületi* alakzatát tartalmazza a Btk. 226/A. §-ában rögzített tényállás (lásd 2.2).

A bűncselekmény *közönséges*, tettese bárki lehet, aki a sértettől különböző személy. Ha valaki a saját becsületének csorbítására alkalmas hamis felvételt tesz közzé, nem követ el bűncselekményt. A felvételen – a hozzáférhetővé tételt megvalósító személytől különböző – készítője e bűncselekmény bűnsegédje, felelőssége a Btk. 226/A. § szerinti előkészületi bűncselekményért csak addig állapítható meg, amíg a hozzáférhetővé tételre nem kerül sor.

#### 2.1.4. Bűncselekményi egység és a bűncselekmények találkozása

A bűncselekmény – a tényállási célzat szövegezéséből („más vagy mások”) következően – a sértettek számától függetlenül egyrendbeli (törvényi egység). A teleologikus értelmezésből következően a felvételek száma sem hoz létre halmazatot. A bűncselekmény egy alkalommal történő elkövetése esetén tehát mindig egyrendbeli, folytatólagosság az általános szabályok szerint létrejöhet (pl. a felvétel internetről való eltávolítása majd újból felöltése esetén). Többrendbeli bűncselekmény csak akkor valósul meg, ha különböző elkövetési alkalmak állapíthatók meg, és különböznek a sértettek is. Megjegyzendő, hogy ez a – törvény szövegéből egyértelműen következő – halmazati értékelés rendszeridegen a becsületet védő bűncselekmények körében. Magyarázata az lehet, hogy a jogalkotó tévesen értékelte a bűncselekmény egyébként nem létező, kollektív jogi tárgyát (lásd a válsztások tisztaságáról a jogi tárgyhoz írtakat; 2.1.1.).

A bűncselekmény a *rágalmazáshoz* képest – az elkövetési tárgyak vonatkozásában – mintegy speciális tényállás (csak valótlan tényközlést megvalósító felvétellel követhető el), ugyanakkor több olyan ismérve is van, amely a rágalmazáshoz képest valódi *sui generis* jellegét erősíti. Egyrészt célzatos bűncselekmény, ami a rágalmazásról nem mondható el. Másrészt absztrakt veszélyeztető jellege a rágalmazáshoz képest még hangsúlyosabb (azaz a büntetőjogi felelősség még inkább időben előbbre tolódik), hiszen az elkövetési magatartás megfogalmazása és a szituációs elem hiánya miatt nem kell, hogy – a rágalmazással ellentétben – a felvételt más személy megismerje. Elegendő ennek lehetősége. A bűncselekmény az elkövetési tárgyaira tekintettel valójában nem konkurál a *becsületsértéssel*, hiszen a hamisság, valótlanosság szükségképpen tényközléshez kapcsolódó jellemzők. Amennyiben viszont kizárólag a sértett számára válik a felvétel hozzáférhetővé, akkor – véleményünk szerint – becsületsértés (szabálysértése) valósul meg.

A Btk. 226/A. § szerinti tényállás – mint előkészületi bűncselekmény – önállóan rész-cselekményt képez a 227/A. § szerinti tényálláshoz képest, így azzal halmazatban nem állapítható meg.<sup>11</sup>

A bűncselekmény valóságos halmazatban állhat például a *zsarolással* és az *önbíráskodással*, amennyiben az e bűncselekmények körében megvalósuló fenyegetés nyomatékositásaként a valótlan felvételt mások számára hozzáférhetővé teszik. Csak a vagyon elleni erőszakos bűncselekmény állapítható meg azonban, ha a felvételt kizárólag a zsarolás passzív alanyának mutatják meg. Szintén valóságos lehet a halmazat a *gyermekpornográfia* bűncselekményével, ha a valódi gyermekpornográf felvételre később a sértettet „ráhamisították”, majd a felvételt hozzáférhetővé teszik.

Amennyiben a hamis felvételt hatósági eljárásban bizonyítékként használják fel, *hamis vád* vagy *hamis tanúzás* valósulhat meg, amelyek – komplex jogi tárgyakra tekintettel – e bűncselekményt (ahogy a rágalmazást is) konzumálják.

#### 2.1.5. Magánindítvány

A bűncselekmény a Btk. 231. §-ra tekintettel magánindítványra büntetendő, ugyanakkor közvadás (vö. Be. 52. §), ami a rágalmazáshoz való viszony tekintetében rendszeridegen, és vélelmezhetően a jogalkotó téves jogtárgyi elképzelésén alapul.

---

<sup>11</sup> Nem ismeri fel az előkészületi jellegét és – tévesen – halmazat megállapítását tartja lehetségesnek BÉKÉS 2016, 706.

## 2.2. Becsület csorbitására alkalmas hamis hang- vagy képfelvétel készítése<sup>12</sup>

A tényállás *sui generis előkészületi* bűncselekményt fogalmaz meg a Btk. 226/B. § szerinti bűncselekményhez képest; elkövetési tárgyházhoz és célzatához az ott írtak irányadóak.

*Elkövetési magatartás* a felvételek készítése, amely bármilyen analóg vagy digitális technológia útján történhet, és amelynek eredményeképpen a hamis vagy hamisított felvétel ténylegesen létrejön. Ezzel válik a bűncselekmény befejezetté.

Amennyiben a felvétel készítője később a felvételt más számára hozzáférhetővé teszi, akkor felelőssége már a Btk. 226/B. §-a szerint, tettességért állapítandó meg (a halmazat kizárt). Bűnsegédje a Btk. 226/B. § szerinti bűncselekménynek a felvétel készítője, ha nem ő, hanem más teszi azokat hozzáférhetővé (a halmazat ez esetben is kizárt).

A bűncselekmény szubszidiárius, ha más bűncselekmény is megvalósul, *alaki* halmazat *nem* jön létre [pl. ha a hamisítás információs rendszer vagy adat megsértésével (Btk. 423. §) történik; vagy ha valódi gyermeket ábrázoló pornográf képre egy felnőtt személyt „hamisítanak” rá (Btk. 204. §)]. Ugyanakkor valóságos a halmazat például a magánlak-sértéssel (Btk. 221. §) vagy a tiltott adatszerezéssel (Btk. 422. §), tekintettel arra, hogy valós események megfigyelése, rögzítése nem jelent egyúttal hamisítást, az csak későbbi magatartással valósulhat meg, anyagi halmazatról van tehát szó.

## 2.3. Konklúzió

Látható tehát, hogy e bűncselekmények a képmáshoz való jog sérelmét csak egy kifejezetten szűk körben védik: hamis és egyben becsületescsorbitásra alkalmas ténytartalom esetén. *A jogi tárgy nem a képmáshoz való jog, hiszen az a becsület csorbitásától független, értékelésmentes kategória. Ilyenként azonban nem élvez büntetőjogi védelmet.*

## 3. A képmáshoz való jog fragmentáris büntetőjogi védelme

A következőkben röviden tekintsük át, hogy mely bűncselekményi tényállások milyen körben védik a képmáshoz való jogot.

### 3.1. A személyes adattal visszaélés (Btk. 219. §)

A személyes adattal visszaélés számos problémát felvető kerettényállás. Amit itt most röviden – a képmáshoz való jogra fókuszálva – ki kell emelnünk, hogy a kerettényállást kitöltő háttérjogszabály (az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény; Infotv.) *adatkezelésnek* minősíti a fényképfelvétel készítését (Infotv. 3. § 10. pont). Ha e konkrét nevesített példát egybevetjük azzal, hogy az említett értelmező rendelkezés generálklauzulája szerint adatkezelés az alkalmazott eljárástól függetlenül az adaton végzett bármely művelet vagy a műveletek összessége, akár még arra a következtetésre is juthatnánk, hogy a személyes adattal visszaélés bűncselekményi tényállása teljes körűen lefedi a képmáshoz való jog lehetséges sérelmét. Ez azonban nem így van. A bűncselekményt ugyanis vagy csak *haszonszerzés céljából* (célzat),

---

<sup>12</sup> 226/B. § (1) Aki abból a célból, hogy más vagy mások becsületét csorbitsa, hamis, hamisított vagy valótlan tartalmú hang- vagy képfelvételt hozzáférhetővé tesz, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

vagy *jelentős érdeksérelmet* okozva lehet elkövetni (eredmény). A képmáshoz való jog sérelmének a körét tehát további Btk.-beli tényállási elemek szűkítik.

A másik – a képmáshoz való jog sérelmén túlmutató – problematikus pont, hogy az Infotv. szerinti „bármely művelet vagy műveletek összessége” mint elkövetési magatartás nem biztos, hogy kielégíti a büntetőjog szigorú mércéjét, a kellő pontossággal meghatározott törvényi tényállás követelményét (*nullum crimen sine lege certa*). A tényállás tehát alkotmányossági aggályokat vet fel, joggyakorlati alkalmazása pedig nagyon ingadozó.<sup>13</sup>

### 3.2. *Becsületsorbításra alkalmas hamis kép- vagy hangfelvétel nyilvánosságra hozatala (Btk. 226/A-B. §)*

Mint az előbbieken láttuk, e bűncselekmény valótlan tartalmú, becsületsorbításra alkalmas, közvetlen, direkt tényábrázoló képfelvétel esetén alkalmazható.

### 3.3. *Rágalmazás (Btk. 226. §)*

Figyelemmel arra, hogy a rágalmazás tényállása becsületsorbításra alkalmas, *valós* tények közlése esetén is megvalósulhat,<sup>14</sup> ezért a képmáshoz való jog sérelme esetén is releváns lehet, amennyiben valós ténytartalmú, becsületsorbításra alkalmas képfelvétellel történik a visszaélés. Ennek joggyakorlati példáját láthatjuk az EBH 2013. B. 21. számon közzétett kúriai döntésben.<sup>15</sup>

### 3.4. *Becsületsértés (Btk. 227. §)*

A becsületsértés bűncselekménye a *méltóságot sértő, de nem ténytartalmú képi ábrázolások* esetén valósulhat meg, ha az a sértett munkaviszonyával, közfeladatának ellátásával függ össze, vagy nagy nyilvánosság előtt történik. Ennek joggyakorlati példáját adja az 1/2015. (I. 16.) AB határozat. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló büntetőeljárást olyan képfelvétel miatt folytatták, amelyen a panaszos ügyvédet kutyaként ábrázolták egy internetes bejegyzésben.<sup>16</sup>

<sup>13</sup> Ha például a család elhunyt dédmamájáról egyetlen szkennelt digitális fotó maradt fent, és ezt a tettes megsemmisíti, akkor ezzel megvalósítja a Btk. 219. § szerinti tényállást, mert jelentős (személyes) érdeksérelmet okoz. Kérdés, hogy a kellő meghatározottság mellett a büntetőjog ultima ratio jellege és arányossága is mennyiben érvényesül ebben az esetben. (Ennek vizsgálata és megválaszolása önálló tanulmány tárgya lehet.)

<sup>14</sup> A való tényközléssel elkövetett rágalmazás kérdésköréhez lásd SZOMORA Zsolt: A való tényekkel elkövetett rágalmazás és a valóság bizonyítása mint a véleményszabadság korlátja. Egy alapjog a dogmatikai modellek csapdájában. *In Medias Res* 2016/1., 51-67.

<sup>15</sup> A tényállás lényege szerint a sértett férfi női fehérműt és kiegészítőket viselt szex közben. A vádlott az erről készült fotókat másoknak e-mailben elküldte. A Kúria indokolása szerint a képek küldése tényközlésnek minősül, az átlagostól lényegesen eltérő, a többségi társadalom által bizarrnak tartott szexuális szokások nyilvánosságra hozatala pedig becsületsorbításra alkalmas, ezért a vádlott bűnössége rágalmazásban állapítandó meg. Az ilyen cselekmény a sértett jó hírnevét (is) sérti. Érdemes kiemelni, hogy *ebben az ügyben nem folyt személyes adattal visszaélés miatt közzététel eljárás, a bíróság a rágalmazás miatti felelősséget vizsgálta magánvádas eljárásban*. Bár a képfelvelekek készítése eredetileg természetes személyek személyes céljait szolgálta, és így nem terjed ki rájuk az Infotv. hatálya [2. § (4) bek.], a személyes adatok nyilvánosságra hozatalával azonban már az Infotv. tárgyi hatálya alá került a cselekmény (a hatály kérdéseire lásd BAKA Péter et al.: *Adatvédelem és információszabadság a mindennapokban*. Hvgorac, Budapest, 2012. 56-57.).

<sup>16</sup> Elemzéséhez részletesen lásd SZOMORA Zsolt: A véleményszabadság büntetőjogi korlátai az Alaptörvény hatályba lépése után, különös tekintettel a becsületvédelemre. In: Balogh Elemér (szerk.): *Számadás az Alaptörvényről. Tanulmányok a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara oktatóinak tollából*. Magyar Lap- és Közlönykiadó, Budapest, 2016. 521-537.

A fentieket táblázatba foglalva, az alábbi jogtárgyvédelmi rendszer rajzolódik ki. Eből látható, hogy a Btk. – sui generis bűncselekmény hiányában – csak bizonyos esetekre, fragmentáris büntetőjogi védelmet biztosít a képmáshoz való jognak. A fragmentáris jelleg kiemelése mellett azt is hangsúlyozni kívánjuk, hogy e tanulmányban a célunk e rendszer feltárása és bemutatása volt, a büntetőjogi védelem körét értékelni nem kívánjuk. Azal kapcsolatban tehát nem foglalunk állást, hogy ez a védelmi kör az ultimatio elvével és az arányosság elvével mennyire van összhangban, illetve hogy jelent-e jogtárgyvédelmi deficitet. Egy ilyen vizsgálat más megközelítést tesz szükségessé és önálló tanulmányt érdemel.

A képmással való visszaélés módja	A Btk.-beli tényállás
Az Infotv. rendelkezéseivel ellentétes művelet végzése a képmással, ha - hasznoszerzés céljából történik vagy - jelentős érdeksérelemet okoz.	Személyes adattal visszaélés (Btk. 219. §)
- valótlan tartalmú és - közvetlen tényábrázolás, amely - alkalmas a becsület csorbítására	Becsületcsorbításra alkalmas hamis kép- vagy hangfelvétel készítése, nyilvánosságra hozatala (Btk. 216/A-B. §)
- valós ténytartalmú képfelvétel, amely - alkalmas a becsület csorbítására	Rágalmazás (Btk. 226. §)
- nem ténytartalmú képi ábrázolás, amely - alkalmas a becsület csorbítására és - a sértett munkavégzésével van összefüggésben vagy nagy nyilvánosság előtt követik el	Becsületsértés (Btk. 227. §)

#### 4. A képmáshoz való jog mint jogos védelmi jogi tárgy

Az előzőekben, a törvényi tényállások áttekintésével a *büntetőjogi felelősséget konstituáló jogtárgyvédelem* szempontjából vizsgáltuk a képmáshoz való jog sérelmét. A következőkben pedig a *büntetőjogi felelősséget elimináló jogtárgyvédelem* nézőpontját alkalmazva kerül sor a jogos védelemnek mint büntetőjog-ellenességet kizáró oknak a témaspecifikus elemzésére.<sup>17</sup>

A Btk. 21-22. §-ai szerint a jogos védelem szabályai alapján lehet fellépni olyan jogtalan támadásokkal szemben, amelyek *személy ellen* irányulnak. Az 1843. évi javaslat a véttlen önvédelem keretében a személy elleni támadások között nevesítette a megtámadott „életére, vagy testére, szabadságára vagy becsületére veszélyt hozó” magatartásokat [74. § a) pont]. Ezt a részletező, egyben taxatív megfogalmazást a Csemegi-kódex már nem vette át, és csupán *személy elleni* támadásról szólt (79. §). A későbbi törvénykönyvek – így a hatályos is – ugyanezt a szabályozási megoldást követték (követi). Törvényi értelmezés hiányában a vonatkozó fogalom köznyelvi jelentését kell alapul venni azzal, hogy a jogtárgyi kör meghatározása során – a jogintézmény jogvédelmi céljára is figyelemmel – extenzív interpretációnak lehet helye. Hasonló gondolatmenetet követve, a személyes érdekek legszélesebb körű elismerését szorgalmazta már az előző század elején *Degré*, aki

<sup>17</sup> A büntetőjogi felelősséget konstituáló és elimináló jogtárgyvédelem megkülönböztetéséhez lásd GÁL Andor: *Individuális jogi tárgyak a jogos védelem szabályozásában. Állam- és Jogtudomány*, 2016/3. (megjelenés alatt)

általános kiindulópontként rögzítette, hogy „e fogalom, – az életbeli fogalomhoz képest, – nyilván nem szorítkozik az egyén fizikai épségére, hanem felöleli az egyént egész adott fizikai és erkölcsi létében és társadalmi értékében: felöleli mindazt, a mi adott ember egyéni létének tartozéka; az embert összes egyéni vonatkozásaiban.”<sup>18</sup> Ezzel szemben *Edvi* kimerítő felsorolás adására törekedett: „a személy ellen intézett támadás az, amely az életet, testi épséget, a szabadságot, a szemérmét és a becsületet veszélyezteti.”<sup>19</sup>

A recens jogirodalom<sup>20</sup> is elsősorban az élet, testi épség, egészség, a nemi élet szabadsága,<sup>21</sup> személyi szabadság és az egyes személyhez fűződő jogok védelmét említi ebben a körben. A joggyakorlati relevancia szempontjából egyet lehet érteni *Békés Imrével*, aki szerint ténylegesen az élet, testi épség védelme tartozik a személy elleni támadások körébe: „a személy elleni támadások az ítélkezési gyakorlatban mint az élet, illetőleg a testi épség elleni büntettek jelennek meg.”<sup>22</sup> Hangsúlyozandó, hogy mindez azonban pusztán praktikus megközelítés, ami nem változtat azon, hogy egyéb személyhez kapcsolódó érdekek jogos védelem körében védhetőségét is el kell ismerni. Ennek megfelelően merülhet fel az egyes személyiségi jogok oltalmazásának lehetősége is.

Témaválasztásunkból fakadóan az alábbiakban – a személyiségi jogok közül – a képmáshoz való jog jogos védelmi helyzetet keletkeztető jellegének egyes kérdéseire fókuszálunk. Elemzésünk kifejezetten támaszkodik a német büntetőjog vonatkozó megállapításaira, mivel a védekezési jog gyakorlásának ezen aspektusa a német büntetőjogban létező joggyakorlattal, illetve számottevő jogirodalommal is rendelkezik.

Kiindulópontként fogalmazható meg, hogy a jogos védelem német szabályozása kifejezetten nem említi a védelemre érdemes tárgyak körét, azokra csak a támadás irányultságából lehet következtetni. A dStGB 32. §-a szerint ugyanis a jogellenes támadás a megtámadott vagy más ellen irányul. Ebből következően a hatályos német büntetőjog a jogos védelem körében elsődlegesen az *individuális jogi tárgyak* oltalmazását ismeri el. Ebben a tekintetben azonban a szakirodalom kifejezetten *extenzív felfogást* követ: az uralkodó álláspont szerint védelemben részesülhet *minden jogilag védett érdek*, függetlenül attól, hogy azt a büntetőjog vagy más jogág oltalmazza. Így a jogos védelem jogtárgyai közé

<sup>18</sup> DEGRÉ Lajos: *A jogos védelem az anyagi büntetőjogban. Tanulmány az anyagi büntetőjog köréből*. Pestvidéki Nyomda, Vác, 1910. 362.

<sup>19</sup> EDVI ILLÉS Károly: *A magyar büntető törvénykönyv magyarázata. Harmadik kiadás*. Révai, Budapest, 1909. 344.; tartalmilag hasonló értelmezést ad FINKEY Ferenc: *A magyar büntetőjog tankönyve. Második kiadás*. Politzer-féle Könyvkiadó, Budapest, 1905. 196.

<sup>20</sup> NAGY Ferenc: *Anyagi büntetőjog, Általános rész I. Iurisperitus*, Szeged, 2014. 214.; KARSAI Krisztina: *A büntethetőséget kizáró vagy korlátozó okok*. In: Karsai Krisztina (szerk.): *Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz*. Complex, Budapest, 2013. 88.; BLASKÓ Béla: *Magyar büntetőjog. Általános rész. Ötödik kiadás*. Rejtjel, Budapest – Debrecen, 2013. 227.; UJVÁRI Ákos: *A jogos védelem megítélésének új irányai*. Ad Librum, Budapest, 2009. 77.; KÓNYA István: *A büntethetőséget kizáró vagy korlátozó okok*. In: Kónya István (szerk.): *Magyar büntetőjog. Kommentár a gyakorlat számára*. HVG-Orac, Budapest, 2013. 117.; FÖLDVÁRI József: *Magyar büntetőjog. Általános rész*. Osiris, Budapest, 2002. 138.

<sup>21</sup> Hangsúlyozni szükséges, hogy a szexuális motívumú személy elleni támadások esetén a sértett szexuális önrendelkezése (nemi szabadsága) sérül, ezért a nemi erkölcsre mint kollektív jogi tárgyra történő hivatkozás ebben a körben nem bír jelentőséggel. A nemi erkölcs univerzális jogtárgyi jellegére lásd FILÓ Mihály: *A sértett beleegyezése a német büntetőjogban*. *Magyar Jog*, 2004/12. 748. A nemi erkölcs mint jogtárgy jogirodalmi kritikájára pedig lásd SZOMORA Zsolt: *A nemi erkölcs mint a nemi bűncselekmények alkalmatlan jogi tárgya*. *Allam- és Jogtudomány*, 2006/4. 611-638. Ezzel ellentétesen a jogos védelem jogi tárgyat érintően a nemi erkölcsre hivatkozik BELOVICS Ervin: *A büntetendőséget kizáró okok*. HVG-Orac, Budapest, 2009. 90.

<sup>22</sup> BÉKÉS Imre: *II. Fejezet. A büntethetőség*. In: Halász Sándor (szerk.): *A büntető törvénykönyv kommentárja*. Első kötet. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1968. 167. A jogos védelem ügyészégi joggyakorlatát elemző kutatása alapján hasonló következtetésre jutott *Mészáros Ádám* is, aki az általa vizsgált iratok csaknem 95 százalékában testi épség ellen irányuló támadásokkal találkozott. *Mészáros Ádám: A jogos védelem elvi és gyakorlati problémái*. Országos Kriminológiai Intézet, Budapest, 2015. 110.



sorolják *általánosságban* az emberi életet, a testi integritást, a személyes szabadságot, a becsületet és egyéb személyiségi jogokat, a szexuális önrendelkezést, a tulajdonhoz, illetve birtokláshoz való jogot, a házi jogot, az intimszférához való jogot és egyes közösségi szolgáltatások igénybevételének jogát is.<sup>23</sup>

A német joggyakorlat szerint a személyhez fűződő jogok körében elismert *képmáshoz való jog* (*das Recht am eigenen Bild*) oltalmazása érdekében a jogos védelem szabályai szerint fel lehet lépni. Ezzel a kérdéssel kapcsolatos egyes jogirodalmi okfejtések tehát nem pusztán elméleti eszme-futtatások, hanem gyakorlati példákkal alátámasztott valós kérdések, s praktikus mivoltukban akár a magyar büntetőjog számára is hasznosíthatók. Erre figyelemmel ismertetünk egy jogesetet, amely rendőrökről jogsértő körülmények között készült fotófelvételekkel kapcsolatos.

1970. június 30-án ellenzéki demonstrációt tartottak a hamburgi vasútállomáson. A tüntetésen – előjárójuk utasítására, az esetleges atrocitások megakadályozása érdekében – három civil ruhás, szolgálatban lévő rendőr is részt vett. Róluk a rendezvényen résztvevő egyik személy portréfelvételeket készített azért, hogy azokat egy ellenzéki szerveződés (APO) számára továbbítsa. A nyomozók észrevették a sértetti cselekményt, ezért őt felszólították személyazonosságának igazolására és a felvételek kiadására. A sértett egyik kérdésnek sem tett eleget, ezért őt a legközelebbi kapitányságra előállították, tőle a fényképezőgépet elvették, belőle a készített felvételeket kivették és tartalmukat megtekintették.<sup>24</sup>

A hamburgi bíróság az eljáró rendőrök cselekményét jogszerűnek minősítette, mivel azok egyrészt az eljárási jogszabályokkal összhangban álltak, másrészt a sértetti cselekmény a rendőrök képmáshoz való jogával szembeni olyan jogtalan támadásként is értékelhető volt, amellyel szemben a jogos védelem szabályai szerint fel lehet lépni.<sup>25</sup> A bíróság vizsgálta a tüntető magatartásának jogszerűségét is, és kimondta, hogy a felvételnézés jogellenessége annak sajátos céljában, tulajdonképpen önkényességében rejlik: az erre vonatkozó német háttérjogszabály<sup>26</sup> ugyanis nem engedi meg az érintett személyek beleegyezése nélkül képmásokra vonatkozó felvételek készítését.<sup>27</sup>

Az uralkodó német jogirodalom egyetért ezzel a jogalkalmazói értelmezéssel,<sup>28</sup> kérdés csupán abban a körben merül fel, hogy a jogos védelem önmagában a felvételnézésel,

<sup>23</sup> PERRON, Walter: § 32 *Notwehr*. In: Schönke, Adolf – Schröder, Horst (szerk.): Strafrechtsgesetzbuch. Kommentar. 29. Auflage. C. H. Beck, München, 2014. 645.; ERB, Volker: *Notwehr* § 32. In: Joecks, Wolfgang – Miebach, Klaus (Hrsg.): Münchener Kommentar zum Strafrechtsgesetzbuch. Band 1 §§ 1-51 StGB. C. H. Beck, München, 2003. 1279-1280.; RÖNNAU, Thomas – HOHN, Kristian: § 32 *Notwehr*. In: Laufhütte, Heinrich Wilhelm – Rissing-van Saan, Ruth – Tiedemann, Klaus (Hrsg.): Leipziger Kommentar. Großkommentar zum Strafrechtsgesetzbuch. 12. Auflage Band 2. De Gruyter, Berlin, 2006. 411.; ROXIN, Claus: Strafrecht. Allgemeiner Teil. Band I. 4. Auflage. C. H. Beck, München, 2006. 669.; HERZOG, Felix: § 32 *Notwehr*. In: Kindhäuser, Urs – Neumann, Ulfrid – Paeffgen, Hans-Ulrich (Hrsg.): NomosKommentar Strafrechtsgesetzbuch Band I. Nomos, Baden-Baden, 2005. 1148.; JESCHECK, Hans-Heinrich – WEIGEND, Thomas: Lehrbuch des Strafrechts. Allgemeiner Teil. 5. Auflage. Duncker & Humblot, Berlin, 1996. 339.; JAKOBS, Günther: *Strafrecht. Allgemeiner Teil. 2. Auflage*. Walter de Gruyter, Berlin – New York, 1993. 381.

<sup>24</sup> Oberlandesgericht Hamburg, Beschluß vom 14. 4. 1972 - 1 Ws 84/72 (*Neue Juristische Wochenschrift* 1972, 1290.)

<sup>25</sup> Uo.

<sup>26</sup> A képmáshoz való jog védelmét a képzőművészeti és fotográfiai alkotások szerzői jogáról szóló törvény szabályozza: Gesetz betreffend das Urheberrecht an Werken der bildenden Künste und der Photographie [(Ausfertigungsdatum: 09.01.1907); továbbiakban: KunstUrhG].

<sup>27</sup> A törvény ismer ez alól kivételeket, amelyek esetén a beleegyezés megadása nem szükséges, azonban erre az esetre nézve – az elkövetési körülmények összességére figyelemmel – a bíróság azokat nem látta alkalmazhatónak. Lásd KunstUrhG §§ 22-23.

<sup>28</sup> Erre lásd pl. MITSCH, Wolfgang: *Medienstrafrecht*. Springer, Berlin – Heidelberg, 2012. 19-20.; PERRON, 2014. 646.; MAURACH, Reinhart – ZIPF, Hans: *Strafrecht. Allgemeiner Teil. Teilband I*. C. F. Müller, Heidelberg – Karlsruhe, 1977. 377.; ERB, 2003. 1282.; FISCHER, Thomas: *Beck'sche Kurzkommentare. Band 10. Strafrechtsgesetzbuch mit Nebengesetzen*. C. H. Beck, München, 2014. 303.

vagy – további feltételként – csak a terjesztési (vagy egyéb kifejezetten önkényes) célzatú képrögzítéssel<sup>29</sup> szemben jöhet szóba. Az utóbbi álláspontot képviselő *Herzog* jegyzi meg, hogy a jogtárgyként védett általános személyiségi jog ténylegesen a fénykép nyilvánosságra hozatalával sérül, így elhárító cselekmény is csak az ilyen célú magatartással szemben fejthető ki.<sup>30</sup> Gyakorlati relevancia szempontjából valóban ezen esetek bírhatnak jelentőséggel (pl. paparazzik által, a sértettek tudta nélkül, későbbi publikálás érdekében készített kompromittáló felvételek), mégis a jogtárgy immanens tartalmát önmagában már a felvétel jogszerűtlen rögzítése is sérti, így a jogos védelem megengedhetősége kizárólag a támadó célzatának hiányára tekintettel nem zárható ki.<sup>31</sup> Ezt az extenzív értelmezést követi a német jogirodalomban *Wolfgang Mitsch*, aki védekezési jog gyakorlásának lehetőségét az információs önrendelkezési jog valamennyi aspektusára kiterjeszti.<sup>32</sup> A szerző ugyanakkor kiemeli, hogy a jogos védelem alkalmazhatósága ennek ellenére korlátozott körben foghat helyet, mivel e magatartások sajátos jellegükből fakadóan azonnal befejezett jogtárgysértést eredményeznek, amelyek esetében a támadás közvetlensége/közvetlenül fenyegető jellege már hiányozhat, ezáltal pedig a jogos védelmi helyzet megszűnhet.<sup>33</sup> Ennek fényében a felvétel készítésének megakadályozása, illetve a már megkezdett felvételek készítés befejezésére kényszerítés (pl. a rögzítő eszköz kézből történő kiütése) esetén az elhárítás még szükséges lehet.<sup>34</sup> Csak egyetérteni lehet *Mitsch* azon megállapításával is, miszerint a felvételek készítés abbahagyását követően létrejött jogellenes állapot (pl. hozzájárulás nélkül létrehozott felvétel tárolása) jogos védelem keretei között történő megszüntetésére ezzel szemben nincs lehetőség, mivel már a támadási cselekmény (*Angriffshandlung*) nem tart, csupán az általa okozott következmény (*Angriffserfolg*) áll fenn.<sup>35</sup> Az ezzel szembeni fellépésre pedig legfeljebb az állami szervek útján van lehetőség. Erre példaként a hazai jogból az Infotv. azon rendelkezése szolgálhat, amely az érintett számára a bírósághoz fordulás lehetőséget biztosítja [22. § (1) bek.].

Megvizsgálva a kérdést a *hazai szabályozás szempontjából* elmondható, hogy a Ptk. személyiségi jogként a képmáshoz és a hangfelvételhez való jogot kifejezetten nevesíti [2:43. § g); 2:48. §]. A polgári jogi kódex által nyújtott védelem széleskörűnek tekinthető, mivel már a felvétel elkészítéséhez is szükséges az érintett hozzájárulása. Ebből következően jogsérelem nem pusztán felhasználással állhat elő, hanem már a beleegyezést nélkülöző rögzítés ténye is normasértő. Ahogy az előzőekben szó esett róla (lásd 3.1.), az érintett hozzájárulása nélkül készített kép- és hangfelvételek egyúttal személyes adat jogosulatlan kezelésének is minősülnek, miáltal a Ptk.-n túlmenően az Infotv. egyes rendelkezései [4. § (1) bek.; 5. § (1) bek.] is sérülnek.<sup>36</sup>

Ezek a jogsértések jelenthetik a jogos védelmi helyzetet kiváltó támadás jogtalanságát, miáltal a büntethetőségi akadály – akár az ismertetett német esethez hasonló situációkban történő – felhívására lehetőség nyílhat.

<sup>29</sup> A *Maurach/Zipf* szerzőpáros nemcsak a kép-, hanem a hangfelvételek jogosulatlan rögzítésével szembeni fellépés lehetőségéről is szól. MAURACH/ZIPF, 1977. 377.; később rájuk hivatkozással ugyanígy MITSCH, 2012. 21.

<sup>30</sup> HERZOG, 2005. 1149.

<sup>31</sup> Erre kifejezetten lásd ERB, 2003. 1282.; RÖNNAU/HOHN, 2006. 414.

<sup>32</sup> MITSCH, 2012. 19.

<sup>33</sup> MITSCH, 2012. 21-22.

<sup>34</sup> MITSCH, 2012. 21.

<sup>35</sup> MITSCH, 2012. 21-22.

<sup>36</sup> A személyes adatokkal kapcsolatban a Ptk. és az Infotv. oltalmi körének összehasonlítására lásd SZÉKELY László: *Második könyv. Harmadik rész.* In: Gárdos Péter – Vékás Lajos (szerk.): *Commentár a Polgári Törvénykönyvről* szóló 2013. évi V. törvényhez. Online változat. Utolsó időállapot: 2014. március 15. Wolters Kluwer, Budapest, 2014. 2:46 §-hoz fűzött magyarázat

Mivel a hivatkozott jogesetben a megtámadottak rendőrök voltak, szükséges felhívni a figyelmet arra, hogy a konkrét kérdés legújabb hazai jogi megítélését bizonytalanság övezi. Korábban a Kúria 1/2012. BKMPJE határozata elvi érveléssel rögzítette, hogy a rendőri intézkedés tartalmától függetlenül nem tekinthető közszereplésnek, ezért a közterületen intézkedő rendőr képmásának felhasználására csak hozzájárulásával van lehetőség. A 28/2014. (IX. 29.) AB határozatban az Alkotmánybíróság azonban kimondta, hogy a rendőrök képmáshoz való jogának korlátozhatósága más alkotmányos alapjogok érvényesülése (így a szólás, a sajtó és a véleménynyilvánítás szabadsága) érdekében alkotmányosan megengedhető lehet. Ennek megfelelően a rendőri intézkedésről készült képfelvétel hozzájárulás nélkül is nyilvánosságra hozható, ha az nem öncélú, vagyis közérdeklődésre számot tartó tájékoztatásnak, képi tudósításnak minősül (ABH 2014, 813, 823). A döntésre figyelemmel a Kúria 1/2012. BKMPJE határozatát hatályon kívül helyezte annak érdekében, hogy a bíróságok számára szabad teret engedjen az egyes esetek konkrét körülményeinek AB határozattal konform megítélésére.<sup>37</sup> Az új jogegységi határozatában a legfőbb bírói fórum azonban arra is utalást tett, hogy „az autonóm döntésen alapuló, a politikai közösség érdekében való fellépés hiányában, a közhatalom birtokában történő feladat teljesítés önmagában nem teszi a rendőrt közszereplővé.”<sup>38</sup>

Összegezve: ha a képmáshoz való jog jogosultja – mint a hivatkozott német példában – az intézkedő rendőr, a jog korlátozásának lehetősége szélesebb körben adott, mint magánemberek esetén, azonban egy, a fentiekben vázolt jogos védelmi helyzet kialakulása – különösen a felvételkedés öncélú jellege esetén – esetükben sem zárható ki.

---

<sup>37</sup> Lásd Kúria 1/2015. BKMPJE

<sup>38</sup> Kúria 1/2015. BKMPJE IV/3.